

Sisäasiainministeriö

Lausuntopyyntöne 27.5.2010

SISÄASIAINMINISTERIÖ

24.06.2010

INKIRIESMINISTERIET

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolla on valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle kotouttamislain uudistamiseksi. Ehdotuksessa on otettu huomioon linjaukset, jotka eduskunta antoi vuonna 2008 valtioneuvoston selontekoon kotouttamislain toimeenpanosta. Hallituksen esityksessä halutaan muun muassa laajentaa lain soveltamisalaa kattamaan kaikki maahan muuttavat sekä taata kaikille oleskeluluvan saaneille oikeuden alkukartoitukseen, jossa arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Esityksessä myös vahvistetaan kunnan kotouttamisohjelman roolia sekä vahvistetaan kunnan ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyömuotoja. Lakiesitys sisältää myös osallisena Suomessa -kokeilun.

Opetushallitus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Työryhmä on onnistunut löytämään lakiesitykselle oikeat painopisteet: maahanmuuttajien työttömyyden alentaminen, kouluttautumisen edellytysten parantaminen, kotoutumiskoulutuksen määrän lisääminen ja saatavuuden parantaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Opetushallitus kuitenkin muistuttaa, että lain soveltamisalan laajennus ei onnistu ilman lisäresursseja.

Lakiehdotuksessa kunnan rooli kotoutumisen keskeisenä toimijana korostuu ja tulee siten tulevaisuudessa selkiytymään. Kunnat joutuvat kuitenkin priorisoimaan eri ryhmille tarjottavia palveluja. Lakiesitys jättää tämän priorisoinnin pitkälti kunnan omaan harkintaan. Kotoutumissuunnitelman velvoittavuus perusteluineen jää esityksessä puolestaan hieman epäselväksi. Laissa velvoittavuutta on kuitenkin tärkeä pitää esillä, koska aina kotoutumisen esteenä ei ole viranomaisten toimet, vaan myös se, että kotoutuja itse ei ole motivoitunut osallistumaan koulutukseen.

Lakiesityksessä todetaan, että maahanmuuttajalla on oikeus pyytää alkukartoituksen tekemistä yhden vuoden kuluessa oleskeluluvan myöntämisestä, oleskeluoikeuden rekisteröinnistä tai oleskelulupakortin myöntämisestä. Kun pyytäminen jää maahanmuuttajan oman aktiivisuuden varaan, tämä voi asettaa eri maahanmuuttajaryhmät eriarvoiseen asemaan: osaako maahanmuuttaja pyytää tai pitääkö hän asiaa edes tarpeellisenä. Jos maahanmuuttaja ei pyydä alkukartoituksen tekemistä, eikä kartoitusta siinä tapauksessa tehdä lainkaan ja valvotaanko asiaa jotenkin. Kartoituksen laatimisen käynnistää kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto sen mukaan, miten kunnan kotouttamisohjelmassa on määrätty. Opetushallitus pitää tärkeänä, että

alkukartoituksissa toteutuisi valtakunnallinen yhdenmukaisuus siten, että kaikkialla käytettäisiin samoja testejä ja alkukartoituksen tekijät saisivat samanlaisen koulutuksen, jonka avulla kartoittajat saisivat osaamista erityisesti maahanmuuttajien koulutustarpeiden kartoittamiseen.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että lakiesityksessä mainitaan erikseen kotoutumiskoulutuksen järjestäminen pääasiassa työvoimapolitiisena koulutuksena. Kun kotoutujalla on mahdollisuus osallistua perustelluista syistä myös omaehtoiseen koulutukseen tai muuhun toimenpiteeseen, joka on rinnastuskelpoinen, nämä vaihtoehdot eivät ole samanarvoisia, koska koulutukset ovat tavoitteiltaan erilaisia eikä omaehtoisessa koulutuksessa ole esimerkiksi työelämään liittyviä sisältöjä siinä määrin kuin varsinaisessa kotoutumiskoulutuksessa. Opetushallitus on huolissaan siitä, tuleeko omaehtoisen koulutuksen hyödyntäminen vaikuttamaan maahanmuuttajien määrrien kasvaessa voimakkaasti opiskelijapaikkojen riittävyyteen siten, että kotoutujat hakeutuvat yhä enemmän normaalien koulutusväylien koulutuspaikoille. Esimerkiksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus on muuttumassa vähitellen kotoutumiskoulutukseksi, koska sen opiskelijoista jo noin 45 % on yli 30-vuotiaita. Tällöin nuorten ja työhallinnon ulkopuolella olevien maahanmuuttajien pääsy koulutukseen voi heiketä ja toteutuu päinvastainen tilanne kuin uuden lain tavoite on ollut.

Opetushallitus pitää hyvänä, että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa noudatetaan Opetushallituksen antamia yhtenäisiä perusteita. Lakiesityksessä oleva ilmaus ”opetussuunnitelmasuositus” tulee muuttaa muotoon ”opetussuunnitelman perusteet”, jolloin niiden velvoittavuudesta ei synny epäselvyyttä. Opetushallitus muuttaa tulevan lainsäädännön perusteella nykyisen suosituksen jatkossa kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi. Omaehtoinen eli rinnastuskelpoinen koulutus tullaan kuitenkin antamaan kunkin kouluasteen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

On hyvä, että kotoutumispalvelujen tuottajan tietojenantovelvollisuutta pyritään täsmentämään. Opetushallitus kuitenkin muistuttaa, että tämän seurantatiedon keräämisen mahdollistamiseksi myös oppilaitosten tietojensaanti kotoutujista on varmistettava.

Osallisena Suomessa -kokeilun osalta Opetushallitus pitää tärkeänä kohtaa: *Lain tarkoituksen on varmistaa, että perusopetuksiän ylittäneet nuoret, joilla ei ole peruskoulun päättötodistusta, saavat opetusta.* Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä tämä tarkoittaisi käytännössä eli miten oikeus opetukseen taataan ja onko toimenpiteillä vaikutusta nykyiseen koulutuksen lainsäädäntöön.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Kouluneuvos

Matti Lahtinen